

O Iniciatíve pre otvorené vládnutie

Iniciatíva pre otvorené vládnutie (z angl. „Open Government Partnership“, ďalej len „OGP“) patrí medzi najdynamickejšie sa rozvíjajúce medzinárodné iniciatívy.

OGP vzniklo s cieľom primäť vlády pracovať lepšie a prinavrátiť dôveru občanov v inštitúcie verejnej správy prostredníctvom budovania princípov **otvorenosti, zodpovednosti a zúčtovateľnosti**.

Existuje len niekoľko základných pravidiel, ktoré má štát ako participujúca krajina OGP dodržiavať. Sú nimi:

- Vypracovať dvojročné národné akčné plány OGP participatívne v spolupráci s občianskou spoločnosťou.
- Implementovať záväzky akčných plánov v súlade s časovým harmonogramom.
- Počas každého dvojročného akčného plánu vypracovať dve hodnotiace správy, ktoré sumarizujú úspešnosť implementácie OGP záväzkov.
- Spolupracovať pri tvorbe nezávislej hodnotiace správy, ktorú zabezpečuje centrála OGP v spolupráci s nezávislým hodnotiteľom.

Krajiny participujúce v OGP si sami určujú, akým témam sa prostredníctvom akčných plánov budú venovať. Trend hovorí o globálnej implementácii záväzkov v oblasti otvorených dát, ochrany oznamovateľov nekalých praktík, podpory dialógu medzi štátom a občianskou spoločnosťou pri správe vecí verejných, zvyšovaním dostupnosti e-služieb a inovácií. Zároveň sa v participujúcich krajinách zavádzajú princípy proaktívneho zverejňovania zmlúv pri obstarávaní tovarov a služieb štátu. Práve v tejto oblasti slúži ako príklad dobrej praxe slovenský **centrálny register zmlúv** zavedený v roku 2012.

Pôvodná vízia OGP, a teda zvyšovať transparentnosť, bojovať proti korupcii, budovať kultúru otvorenosti a zavádzať inovácie, **sa prijatím 17 cieľov udržateľného rozvoja Agendy 2030 na pôde OSN značne rozšírila**. OGP podporuje tvorbu a implementáciu takých záväzkov, ktoré sú v súlade s cieľmi udržateľného rozvoja. Prostredníctvom národných akčných plánov je možné zavádzať ciele udržateľného rozvoja do praxe.

Slovensko a Iniciatíva pre otvorené vládnutie

Slovensko je súčasťou OGP od roku 2011. Koordináciu tvorby a implementácie akčných plánov OGP v SR je poverený splnomocnenec vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, ktorý je menovaný vládou SR. Akčné plány OGP vznikajú participatívne, za aktívnej účasti zástupcov štátnej správy, občianskej spoločnosti a akademického prostredia. Sú taktiež konzultované v regiónoch Slovenska.

Akčné plány OGP sú schvaľované uzneseniami vlády SR, čo znamená, že ich plnenie je záväzná pre všetky zodpovedné orgány štátnej správy. Akčné plány OGP sú prierezové a ukládajú úlohy pre ministrov a vedúcich ostatných ústredných orgánov štátnej správy.

Do dnešného dňa boli vypracované a implementované dva akčné plány v SR. V poradí prvý akčný plán OGP na roky

2012-2013 bol nezávislou medzinárodnou organizáciou Open Knowledge International vyhodnotený ako najambicióznejší a zároveň najlepšie implementovaný akčný plán OGP.

V súčasnosti implementuje Slovensko v poradí tretí Akčný plán OGP na roky 2017-2019, ktorý nadväzuje na predchádzajúce záväzky, avšak, prináša do spoločnosti aj nové témy. Venuje sa problematike proaktívneho zverejňovania informácií vo forme otvorených dát, používaniu otvoreného softvéru v prostredí štátnej správy, participácii občanov na tvorbe verejných politík na všetkých úrovniach riadenia, otvorenému vzdelávaniu a otvorenému prístupu k výsledkom vedy a výskumu, otvorenej justícii či sledovaniu aplikačnej praxe vybraných nástrojov a legislatívy.

Cieľom akčných plánov OGP na Slovensku je **zvyšovať transparentnosť organizácií štátnej správy, zvyšovať participáciu občanov na tvorbe verejných politík, zvyšovať transparentnosť justície a približovať vzdelávacie zdroje a výsledky vedy a výskumu občanom**.

Čo sa podarilo

OGP plní na Slovensku rolu iniciátora nových tém - v roku 2012 sme priniesli otvorené dáta a participáciu, v roku 2015 otvorené vzdelávanie a otvorený prístup k výsledkom vedy a výskumu, v roku 2017 otvorený softvér v štátnej správe.

Pristúpením Slovenska do OGP sa začala **problematika participatívnej tvorby verejných politík riešiť systematicky**. Na základe skúseností s participatívnymi procesmi vznikla vládou schválená „príručka“ **pre štátnych zamestnancov s názvom „Pravidlá zapájania verejnosti do tvorby verejných politík“**. ÚSV ROS pravidelne organizuje školenia pre štátnych zamestnancov ako plánovať a viesť participatívne procesy tvorby verejných politík.

Participácia verejnosti na tvorbe právnych predpisov,

ktoré sú formou verejných politík, bola tiež presadená do Zákona o tvorbe právnych predpisov (č. 400/2015 Z. z.) ako jeden zo **základných prostriedkov prípravy právnych predpisov**. Spolu s povinnosťou zapojiť verejnosť do tvorby, je predkladateľ povinný spolu s návrhom právneho predpisu o. i. vypracovať a predložiť aj **Správu o účasti verejnosti na tvorbe právneho predpisu**. Jej cieľom je uviesť, akým spôsobom bola verejnosť zapojená do tvorby návrhu právneho predpisu a vyhodnotiť samotný participatívny proces.

S cieľom podporovať e-participáciu bol vytvorený nový on-line nástroj - elektronická hromadná žiadosť, ktorá umožňuje občanom adresovať svoju požiadavku vláde SR, vďaka čomu sa môžu občania rýchlejšie a efektívnejšie zapojiť do rozhodovania o verejných záležitostiach, alebo iniciovať diskusiu o nových, dôležitých otázkach. **Ďalším krokom v tejto oblasti je zvyšovanie povedomia o možnostiach využívania tohto on-line nástroja.**

Funkčný zákon chrániaci všetkých, ktorí sa neboja nahlásiť nekalú prax, je dôležitou súčasťou otvoreného vládnutia. **Zákon o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti (č. 307/2014 Z. z.), vznikol na základe plnenia úlohy prvého akčného plánu OGP.** Zákon upravuje predovšetkým ochranu oznamovateľa pred pomstou zo strany zamestnávateľa. Aktuálne sa participatívnym spôsobom, aj za účasti relevantných MNO, pripravuje novelizácia zákona s cieľom zvýšiť jeho účinnosť.

Trendu implementácií záväzkov v oblasti otvorených dát sa nevyhlo ani Slovensko. Už v rámci prvého akčného plánu bol zriadený národný katalóg otvorených dát data.gov.sk, kde je v súčasnosti zverejnených viac ako 1200 datasetov štátnej správy. V júni tohto roku bola vládou SR schválená Stratégia a akčný plán sprístupnenia a používania otvorených údajov verejnej správy, ktorej cieľom je zvýšiť kvalitu a kvantitu otvorených dát.

Záväzky v oblasti **justície** sú súčasťou slovenských akčných plánov OGP od roku 2015 a gestorom plnenia väčšiny úloh je Ministerstvo spravodlivosti SR.

Vyššia verejná kontrola výberu predsedov súdov, sudcov a justičných zamestnancov sa zabezpečila prostredníctvom

ustanovenia nového mechanizmu výberu sudcov, čím sa docieli vyššia transparentnosť výberového konania, prerušenie prípadných väzieb medzi uchádzačmi a členmi výberovej komisie a obmedzia sa lokálne väzby kandidátov, nakoľko sa nebudú môcť uchádzať o funkciu sudcu na konkrétnom súde.

Zároveň sa v oblasti justície podarilo presadiť **pravidelné zverejňovanie kvalitatívneho hodnotenia práce sudcov** a zmeny zabezpečujúce **dôsledné, rýchle a efektívne uplatňovanie disciplinárnej zodpovednosti sudcov.**

V oblasti **vzdelávania** a prístupu k **výsledkom výskumu** nastavujeme nové pravidlá ich zaobstarávania prostredníctvom **otvorených licencií** na ich voľné šírenie a používanie a vytvárame podmienky pre centrálnu úložiská, ktoré ich bude zhromažďovať a publikovať na jednom mieste.

Samozerejme, podarilo sa toho oveľa viac.

Čo plánujeme

Realizácia nasledujúcich záväzkov vychádza z Akčného plánu OGP 2017-2019 a nie je možná bez aktívnej spolupráce s organizáciami štátnej správy, ktoré sú gestormi vybraných úloh, a organizáciami občianskej spoločnosti:

- vytvoriť Zákon o údajoch,
- navrhnuť publikačné minimum pre samosprávy v oblasti otvorených dát,
- vyškoliť štátnych zamestnancov v oblasti zverejňovania otvorených dát,
- zrealizovať 12 pilotných procesov tvorby verejných politík na národnej, regionálnej, lokálnej a mikroregionálnej úrovni v rámci národného projektu,
- vytvoriť návrh akreditovaného vzdelávacieho programu pre štátnych zamestnancov v oblasti participatívnej tvorby verejných politík,
- zriadiť centrálny repozitár na otvorené vzdelávacie zdroje a repozitár na výsledky vedy a výskumu,
- vypracovať štúdiu o otvorenom softvéri využívanom v štátnej správe a i.

